

Голові Спеціалізованої вченої ради
К 61.051.09 при Ужгородському
Національному університеті,
доктору медичних наук,
професору М.М.Оросу

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, доцента
Миронюка Івана Святославовича на дисертаційну роботу
Касьяненко І.І. «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення
попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед
підлітків», подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних
наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина

Актуальність обраної теми дисертації.

Дисертаційна робота Касьяненко І.І. є актуальною з огляду на обраний автором дослідження науковий напрям. Зростаюча кількість випадків вірусного гепатиту за офіційною статистикою ВООЗ надає проблемі світового значення. Можливо тому, на черговій сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я було прийнято рішення відмічати Всесвітній день боротьби з гепатитами.

Нажаль, не у всіх країнах світу налагоджено моніторинг поширеності вірусних гепатитів, проте відомо, що питома вага вірусних гепатитів в структурі інфекційної захворюваності в різних країнах світу сягає до 18,0 %, щорічно вірусними гепатитами інфікується близько 500 млн. осіб, з яких 350 млн. страждають на хронічну інфекцію печінки та є її носіями. Через значну тривалість перебігу захворювання (до кількох десятиліть) та часто його безсимптомність (особливо в субклінічній формі), більшість пацієнтів (від 40,0 % до 80,0 %) не знають, що хворі, зокрема з хронічним гепатитом С в світі живе близько 71 млн. осіб.

Для порівняння масштабів проблеми хочу сказати, що за оцінками різних дослідників вірусним гепатитом С в світі інфіковано 130-170 млн., в той же час,

кількість ВІЛ-інфікованих оцінюється близько 35-37 млн., що дозволяє усвідомити зростаючу загрозу поширення парентеральних вірусних гепатитів.

Вирішення проблеми поширення парентеральних вірусних гепатитів в Україні потребує міждисциплінарного підходу, з широким інформуванням всіх зацікавлених сторін про можливі наслідки поширення захворювання, доступність діагностики, лікування. Саме рання діагностика і своєчасно розпочате лікування дозволяє: ефективно попередити поширення інфекції, попередити розвиток печінкових ускладнень (фіброз, цироз, рак печінки), покращити якість життя та зберегти здоров'я пацієнтів. Враховуючи відомі шляхи передачі інфекції парентеральних шляхом, особливою віковою групою населення в цьому аспекті є підлітки.

Небезпека від зростання поширеності вірусного гепатиту С, в тому числі, пов'язана з його генетичною мінливістю (його присутність в організмі людини може налічувати близько 40 підвидів вірусу) та здатністю провокувати рак і цироз печінки. Європейськими дослідженнями доведено, що після попадання вірусу гепатиту С в печінку через 8-10 років в ній розвивається цироз, а в середньому через 28 років – рак печінки. Не дивлячись на широке оприлюднення результатів дослідження, щорічно захворюваність на гепатит С зростає, серед шляхів передачі інфекції продовжує домінувати статевий шлях та парентеральний (вживання наркотиків ін'єкційним шляхом), щоправда, із суттєвими регіональними особливостями.

Ситуація ускладнюється значним відставанням нашої країни у запровадженні сучасних профілактичних стратегій, зокрема щодо вакцинопрофілактики вірусного гепатиту В у новонароджених, профілактики в середовищі високого ризику інфікування, формування і нагляду за групами ризику з високою ймовірністю інфікування HBV і HCV.

Комплексних вітчизняних наукових робіт з питань обґрунтування концептуальних основ удосконалення попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів в середовищі підлітків на регіональному

рівні, із впровадженням сучасних інноваційних методик їх ранньої експрес-діагностики, в останні роки не проводилося, що додатково до вищенаведеного переконує у актуальності дисертаційного дослідження.

За своєю спрямованістю робота повністю узгоджується із напрямками Європейської політики в охороні здоров'я «Здоров'я-2020», не суперечить Національній стратегії реформування охорони здоров'я на 2015-2020 рр. та має вагомe медико-соціальне значення для держави в цілому.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота стала частиною трьох науково-дослідних робіт ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»: «Наукове забезпечення реалізації Європейської політики ЗДВ-21 в умовах оптимізації системи охорони здоров'я України на 2012-2014 рр.» (№ державної реєстрації 0112U002809, термін виконання 2012-2014 рр.); «Науковий супровід, моніторинг та оцінка моделей розвитку сфери охорони здоров'я в Україні на регіональному рівні» (№ державної реєстрації 0115U002852, термін виконання 2015-2016 рр.); «Наукове обґрунтування формування системи забезпечення населення медичною та медико-соціальною допомогою в умовах децентралізації», (№ державної реєстрації 0118U001204, термін виконання 2018-2020 рр.), у підготовці яких автор, як виконавець, брав безпосередню участь.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, сформульованих в роботі, їх достовірність.

Належна оцінка ступеню обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертаційній роботі Касьяненка Івана Івановича на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків», підтверджується комплексністю підходу до вирішення поставлених завдань, репрезентативністю і статистичною вірогідністю отриманих результатів, які ґрунтуються на вивченні достатньої кількості

наукових джерел, використанні адекватних методологічних підходів у комплексному аналізі одержаних результатів на кожному з етапів дисертаційного дослідження.

В дисертаційному дослідженні поставлена мета: обґрунтувати, розробити та впровадити удосконалену функціонально-організаційну модель попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні (на прикладі Кіровоградської області).

Мета відповідає темі дисертації, для її досягнення визначено чіткі завдання, реалізація яких відбувалась із залученням адекватно сформованого методичного апарату дослідження, зокрема були використані методи: системного підходу, бібліосемантичний, епідеміологічний, соціологічний (анкетного опитування), медико-статистичний, контент-аналізу, концептуального та описового моделювання, організаційного експерименту та експертних оцінок.

В цілому дисертаційна робота є завершеною працею, так як усі поставлені автором завдання вирішені повністю, а саме: вивчено сучасні медико-соціальні аспекти зростання захворюваності на парентеральні вірусні гепатити, світові та вітчизняні особливості організації попередження їх поширення; сформовано завдання та програму наукового дослідження, його методичний апарат та наукову базу; в регіональному аспекті виявлені особливості захворюваності на вірусні гепатити, зокрема, парентеральні, досліджено організацію надання медичної допомоги підліткам Кіровоградської області з парентеральними вірусними гепатитами; оцінена обізнаність підлітків, освітян та медиків первинного контакту, які працюють з даним контингентом, про шляхи передачі, фактори ризику, заходи з попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі; науково обґрунтовані концептуальні напрями та розроблена удосконалена функціонально-організаційна модель попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на

регіональному рівні (на прикладі Кіровоградської області) з оцінкою ефективності їх впровадження.

У дисертаційному дослідженні автором використано достатню інформаційну базу та репрезентативні обсяги первинного матеріалу, які включали: 311 джерел наукової літератури, в т.ч. 54 кирилицею та 257 латиницею; 1330 одиниць річних статичних звітів за 2007-2016 рр.; 205 анкет для проведення анонімного соціологічного дослідження серед сімейних лікарів (з попереднім пілотним дослідженням 50 респондентів) щодо заходів з попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків; 399 анкет для проведення анонімного соціологічного дослідження серед вчителів та викладачів (з попереднім пілотним дослідженням 50 респондентів) щодо проблем поширення парентеральних вірусних гепатитів, заходів профілактики та організації медичної допомоги серед підлітків; 402 анкети для проведення анонімного соціологічного дослідження серед дітей 15-17 років (з попередньої згоди їх батьків, з попереднім пілотним дослідженням 60 респондентів) щодо проблем поширення парентеральних вірусних гепатитів в Україні; 30 карт експертної оцінки ефективності запропонованої до впровадження на регіональному рівні удосконаленої моделі попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків.

Автором особисто одержано та проаналізовано усі матеріали дослідження. За результатами роботи отримано нові наукові положення, які суттєво збагатили теорію соціальної медицини.

Обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями в наукових фахових виданнях, використанням в організації роботи низки регіональних систем охорони здоров'я та в навчальному процесі.

Вищенаведене дозволяє зробити висновок, що ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій

дисертаційної роботи Касьяненка Івана Івановича на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків» є достатнім. Усі наукові положення, висновки і рекомендації забезпечено адекватними методологічними підходами до вирішення поставлених завдань, підтверджено статистично-достовірними результатами за репрезентативною кількістю обстежень.

Робота ілюстрована 19-ма рисунками, містить 9 таблиць, 4 додатки. Обробку даних здійснено за допомогою комп'ютерних статистичних пакетів програми Statistica 8.0 та Microsoft Excel.

Достовірність наукових результатів, одержаних автором у результаті дослідження і викладених у матеріалах роботи, підтверджено актом перевірки первинних матеріалів дисертації та актами про впровадження одержаних результатів.

Наукова новизна, теоретична та практична цінність дослідження.

Дисертантом вперше в Україні:

- обґрунтовано удосконалену функціонально-організаційну модель попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів на регіональному рівні (на прикладі Кіровоградської області), яка ґрунтується на комплексній міжгалузевій, міждисциплінарній інтеграції закладів охорони здоров'я, освіти, культури, молоді та спорту, відповідно до сучасних запитів і потреб підлітків із тріадою поєднання консультативного, діагностичного і інформаційно-освітнього впливу;

- об'єктивізовані особливості обізнаності медиків первинного контакту, освітян і підлітків щодо факторів ризику та шляхів поширення парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі;

- визначено пріоритетні концептуальні напрями удосконалення організації попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні, основними з яких визначено: активно-конструктивну профілактику, матеріально-технічне та кадрове забезпечення заходів, розробку сучасних принципів інформаційно-просвітницької роботи,

застосування новітніх технологій діагностики парентеральних вірусних гепатитів, здійснення дієвого моніторингу, наукового супроводу запропонованих інновацій з оцінкою результатів.

Удосконалено принцип розподілу підлітків в групи ризику парентеральних вірусних гепатитів, базовою основою якого є наявність факторів ризику передачі інфекцій парентеральним шляхом із подальшим їх діагностичним, консультативним супроводом.

Набули подальшого розвитку методичні підходи до організації міжгалузевої інтеграції структур, що мають відношення до роботи з підлітками задля попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів, подальшого заохочення їх до консультування, регулярного проходження профілактичних діагностичних обстежень.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у суттєвому доповненні теорії соціальної медицини в частині вчення про здоров'я підлітків, управління охороною здоров'я, зокрема удосконалення організації попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні..

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони стали науковим підґрунтям для:

- розробки удосконаленої функціонально-організаційної моделі попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні із включенням обґрунтованих позицій у Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 р. (затверджену рішенням Кіровоградської обласної ради від 21 грудня 2012 р. № 411 і пізніше у редакції рішення Кіровоградської обласної ради від 27 березня 2015 р. № 716 та від 10 березня 2017 р. № 238) та направлену на її виконання Програму економічного і соціального розвитку Кіровоградської області;

- створення із щорічним затвердженням плану виконання Обласних цільових соціальних програм «Молодь Кіровоградщини на 2011-2015 рр.» та «Молодь Кіровоградщини на 2016-2020 рр.»;

– оцінки ефективності впровадження та дієвості удосконаленої функціонально-організаційної моделі попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні.

Повнота представлення результатів у друкованих працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 16 наукових праць, із них: 6 статей у наукових фахових виданнях, в тому числі 3 – у закордонних виданнях, з них 2 публікації у виданнях Scopus, 9 публікацій в інших виданнях, 1-му інформаційному листі.

Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому.

Дисертація є завершеною науковою працею, має класичну структуру, яка відповідає вимогам МОН України. Загальний обсяг викладено на 268 сторінках друкованого тексту, з них 150 сторінок основного тексту.

Усі розділи власних досліджень викладені послідовно, згідно етапів програми та поставлених у роботі завдань. В кінці кожного розділу наведено висновки та перелік друкованих праць автора, в яких оприлюднені результати, наведені в даному розділі.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульована мета наукового дослідження, визначені завдання, об'єкт, предмет, методичний апарат, розкрито новизну, теоретичне та практичне значення, задекларовано особистий внесок дисертанта в розробку наукових положень дисертаційного дослідження, деталізовано його обсяг, структуру та публікації.

У першому розділі «Поширеність парентеральних вірусних гепатитів, їх медико-соціальні аспекти та підходи до організації попередження поширення, своєчасної діагностики» переконливо обґрунтована актуальність наукового пошуку за обраним напрямом, наведено сучасні результати вітчизняних та закордонних наукових досліджень щодо поширеності парентеральних вірусних гепатитів, їх зростаюче медико-соціальне значення, що актуалізує подальше наукове обґрунтування удосконаленої функціонально-організаційної моделі попередження

поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні, з вивченням ефективності впровадження її елементів на прикладі Кіровоградської області.

В розділі автор зосередився на проблемних питаннях в організації надання профілактичної, діагностичної, лікувальної медичної допомоги контингенту пацієнтів підліткового віку з обґрунтуванням необхідності застосування комплексного підходу до вирішення системних проблем на регіональному рівні з урахуванням досвіду економічно розвинених країн світу, країн СНД та особливостей організації надання медичної допомоги під час реформування галузі охорони здоров'я в Україні, що досить позитивно.

У другому розділі «Програма, предмет і основні методи дослідження» представлено розроблену з використанням системного підходу програму дисертаційного дослідження, її п'ять етапів, наведено методичний апарат на кожному з них. Обсяги досліджень на кожному з визначених етапів є достатніми для забезпечення отримання достовірних репрезентативних результатів, узагальнення висновків та практичних рекомендацій. Аргументовано обґрунтовано чому для дисертаційного дослідження було обрано саме Кіровоградську область.

Третій розділ «Захворюваність на вірусні гепатити, зокрема парентеральні, надання медичної допомоги таким хворим підліткового віку в Україні та Кіровоградській області» присвячено відображенню результатів дослідження динаміки захворюваності на вірусні гепатити, зокрема парентеральні в різних вікових групах населення в розрізі основних адміністративних територій України та Кіровоградської області. Виявлено значний відсоток вірусних гепатитів в цілому по Україні ($58,79 \pm 0,44\%$), які діагностуються в хронічній стадії захворювання. Ще критичнішою є ситуація в Кіровоградській області (яка вибрана для дисертаційного дослідження), де у $80,35 \pm 2,14\%$ випадків вперше встановлюється діагноз парентерального вірусного гепатиту в хронічній стадії захворювання, а отже пацієнт тривалий час продовжував поширювати інфекційний процес, не усвідомлюючи своєї

інфікованості, наражав себе на небезпеку виникнення печінкових ускладнень у вигляді карциноми або фіброзних змін печінкової паренхіми.

Зростання захворюваності на вірусні гепатити, із зростанням в їх структурі питомої ваги хронічних вірусних гепатитів спонукає до пошуку медико-організаційних причин виявлених тенденцій, особливо серед дітей підліткового віку (15-17 років), в структурі захворюваності на хронічні вірусні гепатити яких, переважає саме гепатит С ($52,7 \pm 5,8\%$). Потребує перегляду та удосконалення організація надання лікувально-діагностичної, профілактичної допомоги підліткам, яка в Кіровоградській області має свої особливості у вигляді надмірної забезпеченості дитячими інфекційними ліжками ($3,01$ при $1,98$ на 10 тис. нас. по Україні) при низькій укомплектованості посад інфекціоністів ($66,2\%$) та низькій забезпеченості населення області сімейними лікарями ($2,82$ проти $3,83$ на 10 тис. населення по Україні в 2017 р.).

В четвертому розділі «Оцінка обізнаності підлітків, освітян, медиків щодо факторів ризику та шляхів передачі парентеральних вірусних гепатитів», за даними анонімного соціологічного дослідження серед сімейних лікарів встановлено, що кожен четвертий ($25,85 \pm 3,06\%$) з них не вважає профілактичну роботу основною в своїй діяльності, приблизно стільки ж ($23,9 \pm 2,98\%$) зазначили, що їм не вистачає відповідних знань. Ефективній роботі заважає і недостатнє матеріально-технічне забезпечення первинної ланки: лише у $9,27 \pm 2,03\%$ сімейних лікарів оснащення сімейної амбулаторії повністю відповідає табелю, затвердженому МОЗ України. Більшість ($90,73 \pm 2,03\%$) сімейних лікарів відмітили відсутність на їх робочому місці (сімейній амбулаторії) тест-систем для діагностики парентеральних вірусних гепатитів, при цьому лише $9,76 \pm 2,07\%$ з них володіють практичними навичками діагностики парентерального вірусного гепатиту і застосовують їх в своїй буденній практиці. Кожен третій ($30,73 \pm 3,22\%$) рідко застосовує свій потенціал знань та вмінь з цією метою через відсутність умов та обладнання для

проведення профілактичних діагностичних обстежень, $59,51 \pm 3,43\%$ взагалі не мають навичок користування тест-системами.

По при готовність більшості опитаних освітян ($74,94 \pm 2,17\%$) до активної співпраці з медиками в напрямку попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків, вони володіють не повними знаннями про шляхи передачі парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі (третина ($35,34 \pm 2,39\%$) вважають, що парентеральним вірусним гепатитом можна заразитися з'ївши їжу, запропоновану інфікованою людиною або користуючись спільними предметами навчання та побуту ($34,59 \pm 2,38$), спільним посудом ($27,82 \pm 2,24\%$), при спільному користуванні туалетом, ванною, рушником, милом ($35,39 \pm 2,24\%$). Залишається недостатньо настороженість щодо поширення патології в освітньому середовищі (особисту можливість зараження визнають лише $41,35 \pm 2,47\%$).

Значний відсоток педагогів вважають, що інфіковані парентеральним вірусним гепатитом підлітки повинні лікуватися ($44,61 \pm 2,49\%$) та навчатися ($23,56 \pm 2,12\%$) окремо від інших дітей. $23,31 \pm 2,12\%$ почувалися б неспокійно, отримуючи допомогу від колеги із діагностованим парентеральним вірусним гепатитом, $43,86 \pm 2,48\%$ відчували б неспокій, користуючись одними предметами викладання та побуту разом із інфікованим колегою. Водночас, при аналогічному інфікуванні когось із особистого оточення більша половина ($65,41 \pm 2,38\%$) хотіли б тримати цю інформацію в секреті. Наведене доводить формування стигми у освітньому оточенні підлітків на тлі відсутності вичерпних знань з проблеми.

Незріла настороженість підлітків щодо шляхів передачі парентеральних вірусних гепатитів поєднується із низьким рівнем знань про них. . При високому рівні поінформованості про доцільність дотримання засад здорового способу життя з дитинства ($84,33 \pm 1,81\%$), про загрозу для здоров'я ранніх незахищених сексуальних контактів ($82,84 \pm 1,88\%$), лише третина ($28,11 \pm 2,24\%$) дотримується їх положень, що актуалізує розробку системних

заходів з попередження інфікування підлітків парентеральним шляхом, оскільки лише інформування є недостатнім.

Державний міжгалузевий програмний підхід до запровадження скринінгових програм з профілактичним обстеженням підлітків на парентеральні вірусні гепатити підтримала більшість лікарів ($90,73 \pm 2,03 \%$), освітян ($83,71 \pm 1,85 \%$) та самих підлітків ($78,61 \pm 2,05 \%$).

Цікавими виявилися результати групування факторів, що мають найвизначніший вплив на попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі, методика обчислення передбачала визначення нормуючих інтенсивних показників (НІПи) та вагових коефіцієнтів (К), із з'ясуванням ваги їх впливу на вирішення проблеми в цілому. Найбільшими за значеннями $\Sigma K \cdot \text{НІП}_{\max}$ виявилася група факторів, що мають вплив на ефективність посилення вектору активно-конструктивної профілактики парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків ($\Sigma K \cdot \text{НІП}_{\max}$ склав 48,174). Наступною була група факторів, що характеризують удосконалення функціональних складових інформаційно-просвітницької роботи серед підлітків ($\Sigma K \cdot \text{НІП}_{\max}$ склала 45,044). Ефективному попередженню поширення парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі сприятиме і удосконалення організації діагностики парентеральних вірусних гепатитів ($\Sigma K \cdot \text{НІП}_{\max}$ склала 22,273) із достатнім матеріально-технічним та кадровим забезпеченням ефективної профілактичної роботи з підлітками ($\Sigma K \cdot \text{НІП}_{\max}$ склала 16,072).

З урахуванням отриманих результатів групування факторів, що мали найвизначніший вплив на попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів в підлітковому середовищі були вибудовані регіональні вектори удосконалення організації попередження їх поширення, описані в останньому п'ятому розділі дисертаційного дослідження **«Обґрунтування удосконаленої моделі попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків, з оцінкою ефективності її**

впровадження на регіональному рівні (на прикладі Кіровоградської області)».

Основу удосконалення склали виявлені регіональні особливості вікової структури та стану здоров'я населення, зокрема щодо структури захворюваності на парентеральні вірусні гепатити, результати світових та вітчизняних наукових досліджень, в тому числі власного дисертаційного дослідження, щодо ефективності попередження раннім профілактичним втручанням незворотних втрат здоров'я, починаючи з підліткового віку.

Обґрунтовані та розроблені пріоритетні концептуальні напрями попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні, якими передбачено удосконалення функціональних складових інформаційно-просвітницької роботи серед підлітків, посилення вектору активно-конструктивної профілактики поширення парентерального вірусного гепатиту серед підлітків з відповідним матеріально-технічним, кадровим забезпеченням, підвищення ефективності профілактичної роботи, удосконалення організації діагностики парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків з моніторингом та науковим супроводом запропонованих інновацій в майбутньому.

Запропоноване функціонально-організаційне удосконалення та наведені інноваційні підходи були конструктивно сприйняті керівництвом області, результатом чого стало включення розділу роботи з профілактики та попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків та молоді в Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року та регіональну програму соціально-економічного розвитку Кіровоградської області, що передбачало додаткове бюджетне фінансування. У виконанні заходів регіональної програми брали участь регіональні департаменти охорони здоров'я, освіти і науки, фізичної культури та спорту, культури, туризму. Координувала та проводила моніторинг виконання запланованого Координаційна рада при ОДА, під головуванням першої особи обласної державної адміністрації Кіровоградської області.

Для реалізації інформаційно-просвітницького напрямку удосконалення організації попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків були залучені регіональні ЗМІ, громадські організації Кіровоградської області, фахівці з питань здорового способу життя з центрів здоров'я, клінік дружніх до молоді, волонтери, медики і освітяни, які щоденно контактують з дітьми 10-17 років. Ефективним виявилось поєднання консультативного, діагностичного та інформаційно-освітнього впливу на підлітків та їх родини задля забезпечення свободи вибору особи при максимальній її інформованості, доповнене психосоціальним вектором інформування підлітків та набуття ними необхідних психологічних навичок спілкування з однолітками, в тому числі у протистоянні груповому тиску, конфліктним ситуаціям та вмінням, для здійснення інформованого усвідомленого правильного вибору. Для взаємодії з родиною на первинному рівні запроваджено школи для батьків із залученням до цього не лише медиків, а й освітян, соціальних служб, ЗМІ. Були проведені заняття в першу чергу з профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, раннього материнства, вживання алкоголю, психотропних, токсичних речовин.

Основними методичними принципами удосконалення організації попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні в Кіровоградській області стали: запровадження комплексного превентивного підходу для оптимізації профілактичного вектору медичної допомоги підліткам; забезпечення пріоритетності впровадження в практику сучасних комплексних профілактичних технологій; забезпечення доступності, рівності отримання медичної допомоги всіх верств прикріпленого населення; пріоритет превентивних втручань з попередження втрати здоров'я та якості життя починаючи з раннього віку.

Визначено інноваційні елементи удосконаленої моделі, суб'єкт, об'єкт управління, блок наукового регулювання, який в Кіровоградській області частково контролюється міжсекторальною координаційною радою. Удосконалення функціональних складових моделі відбувається в основному

через взаємодію медиків з громадою, освітянами, самими підлітками та членами їх родин при наданні первинної медичної допомоги, поєднанні надання профілактичних діагностичних та інформаційно-освітніх послуг з акцентом на попередження поширення інфекцій, що передаються парентеральним шляхом в середовищі підлітків, раннє виявлення парентеральних вірусних гепатитів В та С на стадії гострого інфекційного процесу, коли своєчасно застосоване лікування дозволяє попередити поширення інфекційного процесу, зберегти якість і тривалість життя, працездатність пацієнта.

Запровадження удосконаленої функціонально-організаційної моделі попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні довело не тільки медичну, соціальну, а й економічну ефективність в розмірі 978 млн. 579 тис. грн.

Експертна оцінка прийнятності обґрунтованих підходів засвідчила позитивну оцінку запропонованих інновацій ($9,76 \pm 0,85$ бали), з високою однотайністю їх думок (коефіцієнт варіації не перевищував 9,76 %). Вказане підтверджує можливість рекомендувати їх для впровадження в інших регіонах України.

Висновки є обґрунтованими, містять фактичний матеріал, відповідають меті і завданням дисертаційного дослідження, відображають їх зміст і є достатньо обґрунтованими.

Практичні рекомендації базуються на інноваційних підходах, обґрунтованих на підставі одержаних в дослідженні результатів, є комплексними, багаторівневими (як для Міністерства охорони здоров'я України, та і для Департаментів охорони здоров'я обласних та міських державних адміністрацій).

Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Автореферат дисертаційного дослідження повністю відображає зміст дисертації, відповідає головним її положенням, оформлений згідно з

вимогами МОН України. Зміст автореферату та основних положень дисертаційної роботи є ідентичними.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 14.02.03 – соціальна медицина.

Під час ознайомлення з текстом дисертації плагіату не виявлено.

Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою роботою, в якій застосовано конструктивний науковий підхід до вирішення конкретної задачі в галузі соціальної медицини – обґрунтовано, розроблено та впроваджено удосконалену функціонально-організаційну модель попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні, в якій реалізовано міждисциплінарний підхід, з доведеною медичною, соціальною та економічною ефективністю.

Оцінюючи загалом роботу позитивно, слід звернути увагу здобувача на деякі **дискусійні питання**:

1. Чи проводили Ви хоча б приблизний розрахунок потреби у видатках, які необхідні для впровадження запропонованих Вами підходів в закладах охорони здоров'я державної форми власності, які обслуговують підлітків?

2. Які бар'єри, на Ваш погляд, можуть виникнути під час запровадження запропонованої Вами моделі в інших областях та системі охорони здоров'я України в цілому?

3. Чи плануєте Ви в подальшому продовжувати впроваджувати запропоновані Вами підходи з попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків в Кіровоградській області?

Вказані зауваження і запитання не мають принципового характеру та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Касьяненка Івана Івановича «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю -14.02.03 – соціальна

медицина, - є завершеною, самостійною, комплексною роботою, в якій вирішено актуальне наукове завдання – вперше в Україні науково обґрунтовано, розроблено та впроваджено удосконалену модель попередження поширення парентеральних вірусних гепатитів серед підлітків на регіональному рівні з доведеною медичною, соціальною та економічною ефективністю.

Представлена дисертаційна робота за своєю актуальністю, методичним рівнем, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням результатів, кількістю опублікованих наукових праць та їх апробації і впровадження, відповідає вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно із Постановами Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 656 та від 30.12.2015 № 1159), а її автор, – Касьяненко Іван Іванович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина.

Офіційний опонент:
декан факультету здоров'я
та фізичного виховання
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет», д.мед.н., доцент

 І.С.Миронюк

